

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1988/53

Karar Sayısı : 1989/20

Karar Günü : 2.5.1989

R.G. Tarih-Sayı :04.01.1990-20392

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara 1. İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 20.6.1987 günlü, 3395 sayılı "506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bu Kanuna Ek ve Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanun"un 13. maddesinde yer alan "II- Basım ve gazetecilik işyerlerinde 1475 sayılı Kanun ve Değişikliklerine göre çalışan sigortalılar.", "III- Gemi adamları, gemi ateşçileri, kömürcüler, dalgıçlar.", "IV-Azotlu gübre ve şeker sanayiinde, fabrika, atölye, havuz ve depolarda, trafo binalarında çalışanlar." cümlelerinin. Anayasanın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptali istemidir.

I- OLAY :

Davacı vekili, Ankara İş Mahkemesi'ne sunduğu 22.3.1988 günlü dilekçesinde özetle; müvekkilinin, Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı 1011. Ordonat Ana Tamir Fabrikası Akü bölümünde işçi olarak çalıştığını, bu işyerinin "Zehirli, boğucu, yakıcı, öldürücü ve patlayıcı gaz, asit, boya işleriyle gaz maskesi ile çalışmayı gerektiren" işyerleri arasında olması nedeniyle itibari hizmet süresinden yararlanması gerektiğinin tespitine karar verilmesini istemiştir.

Davalı Milli Savunma Bakanlığı ile Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü vekilleri, dilekçelerinde, davanın reddi gerektiği görüşünü belirtmişlerdir.

Davacı vekilinin 10.8.1988 günlü dilekçesinde açıklanan ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Ek 1. Maddesi'nin 20.6.1987 günlü, 3395 sayılı Kanunla değiştirilen II. bendinin ve aynı Yasa'yla bu maddeye eklenen III. ve IV. bentlerin "işkollarını belirleyen" cümlelerine yönelik bulunan Anayasaya aykırılık savının Mahkemece ciddi olduğu kanısına varılarak 15.9.1988 günlü ara kararıyla itiraz yoluna başvurulmuştur.

III- YASA METİNLERİ :

A- İPTALİ İSTENEN YASA KURALI :

20.6.1987 günlü, 3395 sayılı Yasa'nın 13. maddesiyle yapılan ve itiraz konusu cümleleri de içeren değişiklik ve ilâvelerin de yer aldığı 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun Ek 1. Maddesi (Ek Madde 5) şöyledir :

"Ek Madde 5.- (11.8.1977-2098/1 Md. ile gelen Ek 1. Madde hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.)

506 sayılı Kanuna göre sigortalı sayılanların, aşağıda sayılan görevlerde geçen sigortalılık sürelerine, bu sürelerin her tam yılı için, hizalarında gösterilen süreler, sigortalılık süresi olarak eklenir.

Sigortalılar	Hizmetin geçtiği yer	Eklenecek Süre
I-a) 212 sayılı Kanunla değiştirilen 5953 sayılı basın mesleğinde çalışanlarla çalıştırılanlar arasındaki münasebetleri düzenliyen kanun kapsamına tabi olarak çalışan sigortalılar	5953 sayılı Kanunu Değiştiren 212 sayılı Kanunun birinci maddesi kapsamına giren işyerleri	
		90 gün
b) Basın kartı yönetmeliğine göre basın kartına sahip olmak suretiyle gazetecilik yaparken, kamu kurumlarına giren ve bu kurumlarda meslekleriyle ilgili görevlerdeistihdam edilen sigortalılar	Basın müşavirlikleri	
		90 gün
II- (Değişik: 20/6/1987-3395/13 Md.) Basın ve gazetecilik işyerlerinde 1475Sayılı Kanun ve değişikliklerine göre	b) Solunum ve cilt yoluyla vücuda geçen gaz veya diğer zehirleyici maddelerle çalışan işyerleri, c Doğrudan doğruya yüksek hararete maruz bulunarak çalışılan işyerleri, d) Fazla ve devamlı adali gayret sarf edilerek iş yapılan işyerleri,	

e) Tabii ışığın hiç olmadığı ve münhasıran suni ışık altında çalışılan işyerleri,

f) Günlük mesainin yarısından fazlası saat 20.00'den sonra çalışılarak yapılan işyerleri.

90 gün

III- (Ek: 20/6/1987-3395/13 Md.) Azotlu gübre ve şeker sanayiinde, fabrika, atölye, havuz ve depolarda, trafo binalarında çalışanlar.

Denizde

90 gün

1. Çelik, demir ve turç döküm,

2. Zehirli, boğucu, yakıcı, öldürücü ve patlayıcı gaz, asit, boya işyerleriyle gaz maskesi ile çalışmayı gerektiren işlerde,

3. Patlayıcı maddeler yapılmasında,

4. Kaynak işlerinde çalışanlarda.

90 gün

Kesirlerin hesaplanmasında tam yıl 360 gün olarak alınır. Fiilen çalışılmış güne eklenecek itibari hizmet günü sayısının bulunmasında (Çalışılan gün sayısı x 0.25) formülü uygulanır."

B- DAYANILAN ANAYASA KURALLARI :

1. "MADDE 2.- Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

2. "MADDE 10.- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

IV- İLK İNCELEME :

Başvuru dosyasının geri çevrilmesine ilişkin 3.11.1988 günlü karar gereği yerine getirilerek eksiklik giderildikten sonra, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Mahmut C. CUHRUK, Yekta Güngör ÖZDEN, Necdet DARICIOĞLU, Muammer TURAN, Mehmet ÇINARLI, Servet TÜZÜN, Mustafa ŞAHİN, Mehmet Şerif ATALAY, İhsan PEKEL, Ahmet N. SEZER ve Erol CANSEL'in katılmalarıyla 16.12.1988 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, sınırlama sorununun esasla birlikte düşünülmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, başvuru kararı ve ekleri. Anayasaya aykırılığı öne sürülen Yasa hükmü ile itirazın dayanağını oluşturan Anayasa kuralları, bunlarla ilgili gerekçeler ve tüm yasama belgeleri ve konuya ilişkin öteki metinler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

A- İNCELEMENİN SINIRLANDIRILMASI :

16.12.1988 günlü ilk inceleme kararına uyularak önce sınırlama sorunu üzerinde durulmuştur.

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Yasanın 28. maddelerine göre, mahkemelerin bir yasa kuralı hakkında itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurma yetkileri o kuralın davada uygulanması koşuluna bağlıdır.

Davacı, 22.3.1988 günlü dava dilekçesinde; Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı 1011. Ordonat Ana Tamir Fabrikası Akü Bölümünde işçi olması ve işyerinde "zehirli, boğucu, yakıcı, öldürücü ve patlayıcı gaz, asit, boya işleriyle gaz maskesi ile" çalışılmasının zorunlu bulunması karşısında "Hizmetin geçtiği yer" in niteliği nazara alınarak "itibari hizmet süresi"nden yararlandırılması gerektiğini istemektedir. Davacı vekilinin itiraz dilekçesi ve bu dilekçe esas alınarak Mahkemece verilen ara kararları ile inceleme konusu Ek 5. Maddenin "Sigortalılar" başlığı altındaki birinci sütununda yer alan II., III. ve IV. bentlerindeki işkollarını belirleyen ibarelerin iptali istenmişse de bakılmakta olan davada, anılan Maddenin 3395 sayılı Yasa ile eklenen IV. bendinin "Sigortalılar" başlığı altındaki birinci sütununda yer alan hükmün, "Hizmetin geçtiği yer" başlıklı ikinci sütunun (2) bölümünde belirtilen işyerlerinde çalışanlar yönünden uygulanması, söz konusu olup. Maddenin diğer bentlerinde yer alan hükümlerin bu davada uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenlerle işin esasına ilişkin incelemenin, belirlenen biçimde 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun Ek 5. Maddesi'ne 20.6.1987 günlü, 3395 sayılı Yasa'yla eklenen IV. bendin "Sigortalılar" başlığı altındaki birinci sütununda yer alan hükümle sınırlı olarak ve "Hizmetin geçtiği yer" başlıklı ikinci sütunun (2) sırasında belirtilen işyerlerinde çalışanlar yönünden yapılması gerekmektedir.

Muammer TURAN, Mehmet ÇINARLI, Servet TÜZÜN ve Mustafa ŞAHİN bu görüşe katılmamışlardır.

B- GENEL OLARAK "İTİBARİ HİZMET SÜRESİ", "İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ" KAVRAMLARI :

İtiraz yoluna başvurulmasına neden olan dava, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nda yer alan "itibari hizmet süresi" kavramına ilişkindir.

Sosyal güvenlik sistemlerinde "itibari hizmet süresi" veya "fiili hizmet zammı" gibi kavramlara yer verilmiştir.

Bu tür bir uygulamayla, ağır, yıpratıcı ve tehlikeli işlerde çalışanların sigortalılık sürelerine fazladan belirli bir süre "farazi sigortalılık süresi" olarak eklenmekte, bu suretle, daha erken emekliliğe hak kazanmaları veya malullük, ölüm sigortalarında kendilerine benzerlerine göre daha avantajlı bir durum sağlanmaktadır.

Burada, var olmayan fakat varsayılan bir sigortalılık süresi söz konusudur ve sigortalının eylemli çalışması artırımı olarak işlem görmektedir. Bu anlamda "İtibari hizmet süresi" ilgili olduğu yasaya özgüdür ve düzenlediği alanla sınırlıdır. İtibari hizmet gerçekten "fiili" bir iş olmadığı halde, öyle sayılan "saymaca" bir hizmettir.

İnsanlar yaşam boyu çeşitli tehlikelerle karşı karşıyadır. Mal varlığı yanında canları da çeşitli risklerin etkisi altındadır. Burada mesleğin sürekliliği yanında doğurduğu gerilim nedeniyle fiziki ve ruhi çöküntülere uğraması olası bir kesime varsaydı "farazi" çalışma süresi tanınmaktadır. İtibari hizmet süresinden yararlanmak için, Yasa'nın öngördüğü biçimde iş kolu ve işyeri koşullarının birlikte gerçekleşmesi zorunluluğu vardır.

İşyeri, bir görevin yapıldığı, işçinin iş sözleşmesine göre çalıştığı yerdir. Sosyal Sigortalar açısından işyeri, işin yapıldığı ve yürütüldüğü asıl işyeri ve ona bağlı yerlerle eklentileri ve araçlardan oluşan organize bir bütündür.

Yasakoyucu kimi ağır, tehlikeli ve yıpratıcı işlerde çalışan sigortalıların, sigortalılık sürelerine farazi sigortalılık süreleri eklenmesini uygun görürken, işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından günün koşullarına göre gerekli önlemleri almaya da önem vermiştir.

Çalışma koşullarının düzeltilmesi, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesi, işyerinde iş-insan ilişkilerinin düzenlenmesi, çalışanların ihtiyaçlarının karşılanıp yaptığı işe uyumun sağlanması için gösterilen çabalar iş sağlığı ve iş güvenliği kavramının önemli öğeleridir.

İnsan ve iş arasındaki ilişkilerin bilimsel olarak nitelendirildiği, endüstriyel ortamın yarattığı çevre faktörleri ile doğal ortam koşulları karşısında insanın korunmasını amaçlayan işbilim "ergonomi" denilen bir bilim dalı doğmuştur ve gelişmektedir.

İşyerinde çalışanların, işin yapılmasıyla ilgili olarak ortaya çıkan tehlikelerden bedensel ve ruhsal olarak zarar görmemesi için alınması gerekli hukuki, teknik ve tıbbi önlemleri sağlamaya yönelik sistemli çalışmalara "işgüvenliği" denir.

Yukarıdaki tanımdan anlaşılacağı gibi "işin yapılması ile ilgili olarak ortaya çıkacak tehlikeler" teknolojinin getirdiği tehlikelerdir. Bu tehlikelere karşı korunmak iş güvenliğinin temel amacıdır.

Bir işi düzenleme süresinde çalışanlarla ilgili olarak ortaya çıkabilecek risklerden ve çalışanların sağlığını olumsuz yönde etkileyebilecek konulardan sakınmak amacıyla yapılan çalışmaların tümü iş güvenliğinin kapsamındadır.

Sosyal güvenlik sistemimizde, özellikle Sosyal Sigortalar Yasası ile Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Yasası'nda bu tür uygulamaları amaçlayan hükümler bulunmaktadır. Örneğin, Sosyal Sigortalar Yasası'nın 60/E maddesi; maden işyerlerinin yer altı işlerinde en az 1800 gün çalışmış bulunan sigortalıların, bu işlerdeki prim ödeme gün sayıları toplamının dörtte bir oranında artırılacağını öngörmüştür.

"İtibari hizmet süresi" kavramı. Sosyal Sigortalar Yasası'na 11.8.1977 günlü, 2098 sayılı Yasa'yla girmiştir. Sözü edilen Yasa'ya göre; basın mesleğinde çalışan sigortalılarla basın ve gazetecilik işyerlerinde 1475 sayılı Yasa hükümlerine göre çalışan bir kısım sigortalıların, yine Yasada öngörülen işyerlerinde çalışmaları koşuluyla yıllık çalışma sürelerine belli bir süre eklenmesi kabul edilmektedir.

"İtibari hizmet süresi"ne ilişkin ilk uygulamalardan birisi de 26.1.1939 tarihli, 3575 sayılı "Askeri Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı Hakkında Kanun"un 19. maddesinde yer almıştır. Çelik, demir, pirinç dökümhanelerinde döküm işlerinde ve haddehanelerde ve zehirli ve boğucu gaz kısmında, asit fabrikalarındaki asit işlerinde barut ve patlayıcı madde ve bomba fabrikalarındaki patlayıcı madde işlerinde ve uçak fabrikalarında emayit işlerinde ve gemilerde kazanların içlerinin temizliği gibi ağır ve hayat yıpratıcı hizmetlerde çalışanların bu hizmetlerde geçen sürelerinin birbuçuk misli hesap edilmesi esası kabul edilmiştir.

Emekli Sandığı'na bağlı çalışanlar yönünden "itibari hizmet süresi"ne ilişkin düzenleme Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Yasası'nda yapılmıştır. Yasa'nın 32. maddesinde gösterildiği üzere, Cumhuriyet Ordusu kadrolarında, muvazzaf, yedek ve gedikli subaylarla askerî memur ve gedikli erbaşların; emniyet ve polis mesleğinde polis, komiser yardımcısı, komiser, başkomiser, emniyet amiri ve yasanın öngördüğü diğer emniyet mensuplarının, lokomotif üzerinde çalışan lokomotif makinist ve ateşçilerinin ve Yasa'da belirlenen öteki iştirakçilerin yıllık hizmetlerine belli sürelerin eklenmesi kabul edilmektedir. Eklenen bu süreler Yasa'nın 33. maddesinde gösterildiği üzere "Fiili hizmet müddeti zamları" olarak anılmıştır. Sözü edilen Yasa, "itibari hizmet süresi" kavramına da yer vermiş, 36. maddesinde bu durum belirlenmiştir.

Sosyal Güvenlik Yasalarında; "itibari hizmet süresi" veya "fiili hizmet zammı" gibi kavramlara yer verilmesinin nedeni, kimi sigortalı veya iştirakçilerin çalıştıkları iş kolları ve işyerlerinin insan sağlığına olumsuz etkileri ve bu kimselerin emsallerine göre daha kısa yaşama riskine sahip olmalarıdır. Nitekim 2098 sayılı Yasa gerekçesinde bu görüşlere ayrıntılı biçimde yer verilmektedir.

İş sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin düzenlemeler ayrıca ve genel olarak 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1475 sayılı İş Yasası, 1580 sayılı Belediye Yasası, 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Yasası, 3194 sayılı İmar Yasası, 854 sayılı Deniz İş Yasası ile bu Yasaların çeşitli hükümlerine göre çıkarılmış tüzük ve yönetmelikler ile yapılmıştır.

C- İTİRAZ KONUSU YASA KURALININ GETİRDİĞİ DÜZENLEME VE AMAÇ:

Yukarıda sözü edilen 2098 sayılı Yasa, "İtibari hizmet süresi"nden yararlananların kapsamını dar tutmuştur. Buna göre, basım ve gazetecilik işyerlerinde 1175 sayılı Yasa ve değişikliklerine göre çalışan sigortalılardan operatör, mürettip, rotatifçi, roto ofsetçi, klişeci, tiftukçu ve yardımcılarının Yasasının getirdiği imkindan yararlanmaktaydılar.

Bu tür saymacı bir sistemin, başka unvan altında çalışan diğer sigortalıları, "itibari hizmet süresi" hakkından yoksun bırakması karşısında, sistemin genişletilmesi amaçlanmış, sonuçta ağır ve yıpratıcı işlerde fiziksel, ruhsal ve fizyolojik yönlerden insan sağlığını olumsuz yönden etkileyen koşullar altında çalışan bir kısım sigortalıların dahi sözü edilen haktan yararlanmaları kabul edilmiştir. İşte, itiraz konusu 20.6.1987 günlü, 3395 sayılı Yasa'nın 13. maddesinde yer alan bir kısım ibare ve hükümler bu amaçla getirilmiştir.

Yeni düzenlemeyle; basım ve gazetecilik işyerlerinde çalışanların ayrı ayrı sayılmaları ve gösterilmeleri sisteminden vazgeçilmiş, bu iş kolunda çalışan tüm sigortalılar sistemden yararlandırılmışlardır. Ayrıca, madde metnine III ve IV numaralı bentler eklenerek gemi adamlarıyla azotlu gübre ve şeker sanayiinde çalışanlar yönünden de aynı olanak tanınmıştır.

Kısaca; 2098 sayılı Yasa'nın Sosyal Sigortalar Yasası'na bağlı çalışanlar yönünden kabul ettiği "itibari hizmet süresi" kavramının kapsamı genişletilmiştir.

D- İTİBARİ HİZMET SÜRESİNDEN YARARLANMA KOŞULLARI :

Yasa'ya göre, itibari hizmet süresinden yararlanabilmek için kimi koşulların birlikte gerçekleşmesi zorunludur. Bu koşullar şöylece belirtilebilir:

a- İlk koşul, "sigortalı sayılma" yönüyle ilgilidir. "İtibari hizmet süresi"nden yararlanacak kimse 2098 sayılı Yasa'nın yürürlük tarihi olan 1.9.1977 tarihinde ve bu tarihten sonra "sigortalı" niteliğini taşımalıdır. Sigortalı sayılmayacak olanlar ya da sigortalı iken anılan tarihten önce bu niteliğini yitirmiş bulunan kimseler "itibari hizmet sürelerinden yararlanamayacaklardır.

b- İkinci koşul, "itibari hizmet süreleri"nin ekleneceği gerçek sigortalılık süresinin niteliğine ilişkindir.

Bir hizmet süresine itibari hizmet süresi eklenebilmesi, o hizmetin. Yasa kuralının ve maddesinin içerdiği çizelgenin "Sigortalılar" ve "Hizmetin geçtiği yer" başlıklı sütunlarında nitelikleri sayılı ve sınırlı bir biçimde belli edilmiş hizmetlerden bulunmasına bağlıdır. Esas Sayısı : 1988/53

c- Üçüncü koşul, anılan sigortalılık süresinin alt sınırına ilişkindir. Bu taban, Yasa'da, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına bağlı 3600 çalışma günü olarak öngörülmüştür.

Bu koşulların gerçekleşmesi durumunda her tam yıl için 90 günlük bir süre "itibari hizmet süresi" olarak eklenmektedir.

Görüldüğü üzere, itibari hizmet süresinden yararlanmak için, Yasa'nın öngördüğü biçimde iş kolu ve işyeri koşullarının birlikte gerçekleşmesi zorunluluğu vardır.

E- ANAYASA'YA UYGUNLUK DENETİMİ :

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, bakmakta olduğu davada, davacı vekilinin Anayasa'ya aykırılık konusundaki savının ciddi olduğu kanısına vararak Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.

Davacı vekili, Anayasa'ya aykırılık savının gerekçelerini şu noktalarda toplamaktadır: Müvekkilinin, Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı işyerinde çalıştığını, bu işyerinin, niteliği ve koşulları bakımından itiraz konusu kuralda öngörülen ve itibari hizmet süresinden yararlanma olanağı veren işyerlerinden farklı olmadığını, ancak, Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı işyerlerinde çalışan sigortalıların itiraz konusu madde kapsamında yer almamaları nedeniyle bu maddeyle tanınan olanaktan yararlanamadıklarını, itiraz konusu kural uyarınca; "itibari hizmet süresi"nden yararlanabilmek için iki ayrı koşulun birlikte gerçekleşmesinin gerektiğini, buna göre, madde kapsamında açıkça gösterilen ve sayılan sigortalılardan olmak yanında, görülen işin de madde metninde belirtilen işyerinde yapılması gerektiğini, başka bir anlatımla, hem işkolu hem de işyeri koşulunun birlikte gerçekleşmesinin zorunlu olduğunu, bu durumun ise, davacı gibi işyeri koşulu uymasına karşın, madde metninde belirtilmeyen işkollarında çalışan sigortalılar aleyhine bir durum yarattığını ve bunların itibari hizmet süresinden yararlanamadıklarını, böylece, aynı tür işi görenler arasında eşitsizlik yaratıldığını, oysa, itiraz konusu madde düzenlemesinde öngörülen ve itibari hizmet süresinden yararlanabilmek için iki koşulu birlikte arayan sistem yerine, sadece işyeri koşulunu zorunlu kılan sistemin kabulü durumunda, bu eşitsizliğin ortadan kalkacağını, müvekkili davacı sigortalı gibi aynı durumda olanların belirtilen haktan yararlanma olanağının doğacağını, bunun için de Anayasa Mahkemesi'nin itiraz konusu kuralda yer alan ve iş kolunu veya "Sigortalılar"ı gösteren ibareleri iptal etmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

Davacı vekili, açıkça, itiraz konusu kuralın kapsamının genişletilmesini ve bunun sonucu olarak, müvekkilinin, "itibari hizmet süresi" hakkından yararlanmasını amaçlamaktadır. Davacı vekili ve aynı görüşü paylaşan Mahkeme; itiraz konusu kuralın getirdiği düzenlemeden yararlananların, salt bu durumlarının, Anayasa'ya ve sosyal güvenlik sistemine aykırılık yarattığını ileri sürmemişler, sadece itiraz konusu madde kapsamının dar tutulması ve maddenin kabul ettiği sistem sonucu Milli Savunma Bakanlığı diğer iş kollarının madde içerisinde yer almamasının yasa önünde eşitlik ilkesine aykırı olduğu savında bulunmuşlardır.

Anayasa Mahkemesi'nin daha önceki kararlarında da açıklandığı gibi, bir yasa hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğunun kabul edilebilmesi için, bu hükmün Anayasa'nın koyduğu esaslara aykırı bir kural içermesi gerekir. Anayasa; itiraz konusu maddede sözü edilen sigortalıların, "itibari hizmet süresi"nden yararlanmalarını engelleyen bir kurala yer vermemiştir. Aksine, Anayasa'nın öngördüğü "Sosyal Devlet" ilkesi ve bu ilkenin içerisinde yer alan "Sosyal Güvenlik" kavramı, itibari hizmet türünden kurumların kabulünü zorunlu kılmaktadır.

"İtibari hizmet süresi" kavramının yasalarda kabul edilmesini açıklayan yasa gerekçelerinde de gösterildiği üzere; beden yıpratıcı, çalışma gücünü ve yaşam süresini azaltıcı işyerlerinde, çeşitli tehlikelere açık olarak çalışanlar için, itibari hizmet ve fiili hizmet zammı gibi uygulamalara sosyal güvenlik sistemlerinde yer verilmektedir.

İtiraz konusu kuralda yer alan sigortalılardan; azotlu gübre ve şeker sanayiinde, fabrika, atölye , havuz ve depolarda, trafo binalarında çalışanların Yasakoyucunun kabul ettiği biçimde, fiziksel, ruhsal ve fizyolojik bakımlardan insan sağlığını olumsuz yönde etkileyen ağır ve

yıpratıcı koşullar altında çalıştıkları ve dolayısıyla "itibari hizmet süresi" hakkından yararlandırılmalarının zorunlu olduğu kuşkusuzdur.

Anılan bent hükümlerinde, Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı işyerlerinde çalışan sigortalıların yer almaması, belli sigortalılara hak tanıyan ve özü bakımından Anayasa'ya aykırı bulunmayan hükmün iptalini gerektirmez. Kaldiki, diğer sigortalıların, bu haktan yararlanmaları doğrultusunda her zaman yeni düzenlemeler yapılabilir.

Anayasa Mahkemesinden, ancak Anayasa'ya aykırı olan bir yasa hükmünün uygulama alanından kaldırılmasını, sağlamak için iptal karar, istenebileceğine, özde Anayasa'ya aykırı düşmeyen bir kuralın uygulama alanının genişletilmesi amacıyla iptal edilemeyeceğine göre; bir kısım sigortalılara hak tanıyan itiraz konusu hükmün, iptal kararıyla kaldırılarak değil, öteki kesimlere de aynı hakkı tanıyan tamamlayıcı yasama işlemleriyle düzeltilmesi, düzenleme eksikliklerinin bu yöntemle giderilmesi Anayasa'ya uygun ve tutarlı bir tasarruf olacaktır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu hüküm Anayasa'ya aykırı görülmemiştir. İtirazın reddi gerekir.

Yekta Güngör ÖZDEN, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU ve Servet TÜZÜN bu görüşe katılmamışlardır.

VI- SONUÇ :

A- İşin esasına ilişkin incelemenin; 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun Ek 5. Maddesine 20.6.1987 günlü, 3395 sayılı Yasayla eklenen IV. bendinin "Sigortalılar" başlığı altındaki birinci sütununda yer alan hükümle sınırlı olarak ve "Hizmetin geçtiği yer" başlıklı ikinci sütunun (2) sırasında belirtilen işyerlerinde çalışanlar yönünden yapılmasına Muammer TURAN, Mehmet ÇINARLI, Servet TÜZÜN ve Mustafa ŞAHİN'in "Esas incelemenin yalnız IV. bendin birinci sütunundaki Azotlu gübre ve şeker sanayiinde, fabrika atölye, havuz ve depolarda, trafo binalarında çalışanlar cümlesiyle sınırlı olması gerektiği" yolundaki karşıoyları ve oyçokluğuyla,

B- Ek 5. Maddenin sınırlama kararı uyarınca incelenen IV. bendinin "Sigortalılar" başlıklı birinci sütunundaki hükmün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Yekta Güngör ÖZDEN, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU ve Servet TÜZÜN'ün karşıoyları ve oyçokluğuyla,

2.5.1989 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mahmut C. CUHRUK	Yekta Güngör ÖZDEN	Necdet DARICIOĞLU

Esas Sayısı : 1988/53
Karar Sayısı : 1989/20

Üye

Yılmaz ALİEFENDİOĞLU

Üye

Muammer TURAN

Üye

Mahmet ÇINARLI

Üye

Servet TÜZÜN

Üye

Mustafa ŞAHİN

Üye

Selçik TÜZÜN

Üye

Ahmet N. SEZER

Üye

Erol CANSAL

KARŞIOY YAZISI

Yer ve zaman almaktan kaçınarak, aynı konuda Anayasa Mahkemesi'nin 2.5.1989 günlü, Esas 1989/51, Karar 1989/18 sayılı kararına ilişkin karşıoyumuzun gerekçesini şimdiki karar için de yineliyoruz.

Başkanvekili

Yekta Güngör ÖZDEN

Üye

Yılmaz ALİEFENDİOĞLU

Üye

Servet TÜZÜN